

Aline Sax

**Wij, twee
jongens**

Sax, Aline
Wij, twee jongens

Originele uitgave: © 2006 Clavis uitgeverij, Hasselt-Amsterdam
Deze uitgave © 2022 Infodok / Standaard Uitgeverij nv,
Franklin Rooseveltplaats 12, B-2060 Antwerpen en Aline Sax
Gemaakt onder licentie van Davidsfonds.
'Infodok' is het geregistreerde merk van Davidsfonds vzw.
www.standaarduitgeverij.be/infodok
www.alinesax.be

Omslagontwerp: Maarten Deckers
Vormgeving binnenwerk: Smets & Ruppol
Trefwoorden: Amerika, emigratie, homoseksualiteit, New York
© Foto's:

Voorplat: <https://www.loc.gov/item/2016794145/> - *West Street, New York City*, Detroit Publishing Co., copyright claimant, via Library of Congress

Achterplat: <https://www.loc.gov/item/2016794197/> - *South Street and Brooklyn Bridge, New York City*, Detroit Publishing Co., copyright claimant, via Library of Congress

Schutbladen vooraan: *Steerage on the S. S. Pennland, 1893, New York Life at the Turn of the Century in Photographs*, Dover Publications, 1985

Schutbladen achteraan: *Hester Street, 1898, New York Life at the Turn of the Century in Photographs*, Dover Publications, 1985

D/2022/0034/49
ISBN 978 90 02 27589 0
NUR 285, 301

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd – op enige manier – zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

17 september 1910

Liefste Alexander

Alle verhalen die we kennen, eindigen met het vertrek naar Amerika. Het mijne begint ermee. Ik vind het vreemd om jou een brief te schrijven. Meestal hebben we geen woorden nodig om elkaar te begrijpen, laat staan geschreven woorden, maar ik voel dat ik nu even afstand moet nemen. Ik wil je immers alles vertellen. Alles. En ik zal beginnen bij het allerprilste begin, ook al was je daar zelf bij.

Je kent me beter dan wie ook, misschien zelfs beter dan ik mezelf ken, dat weet ik. En toch weet je niet alles van me, daar ben ik zeker van. Maar ik wil dat je het weet. Dus, alsjeblief broer, lees het allemaal.

JoAnne raadde me aan alles op te schrijven, gewoon, voor mezelf. Om de zaken een beetje op orde te stellen. Het is immers zo'n warboel in mijn hoofd nu, dat ik niet meer weet wat te doen. Ik hoop dat ik, door je alles in detail te vertellen, niet alleen voor jou ophelder waarom ik doe en deed wat ik doe of deed, maar dat ik dan ook voor mezelf een juiste keuze kan maken. Een keuze waar ik achter kan staan en waar ik geen spijt van krijg. Ik hoop dat je, door mijn verhaal te lezen, mijn keuze kunt begrijpen en aanvaarden. En dat je ziet hoe vreselijk moeilijk het me valt.

Ik hoop dat je me begrijpt, en dat je nog steeds van me houdt, ook als je alles gelezen hebt. Want ik hou van jou, mijn broer, dat moet je altijd – wat er ook gebeurt, wat ik ook beslis – onthouden.

Liefs

Adriaan

Eén

Ik ging schetsen maken. Zonder papier, zonder potlood, zonder te zeggen waar ik heen ging. Een potloodschets op papier zou niets waard zijn. Het papier scheurde, werd nat of ging verloren. De schetsen die ik ging maken, zouden voor altijd bewaard blijven. Bewaard in mijn hoofd. Ik zou ze kunnen bekijken wanneer ik maar wilde en waar ik maar wilde. Ook daar, ginder ver, in Amerika. Want daar was het me om te doen. Ik moest de schetsen kunnen meenemen. Dan kon ik daar weer eventjes hier zijn. Verder wilde ik er niet over nadenken. Ik wist te weinig over morgen en overmorgen en ... De toekomst was een zwart gat. We zouden wel zien. Misschien werd het zoals vader zei en Alexander droomde.

Ik schetste het bankje aan de rand van het bos. Het bankje vanwaar je over het korenveld uitkeek. Tot de middag werden de schaduwen van de bomen op de gouden halmen getekend. Tegen de avond, net voor de duisternis inviel, speelde de zon in je gezicht zodat je je ogen half dicht moest knijpen. Dan zag je alleen de gouden gloed van het licht tussen de aren. En zelfs als de zon onderging, bleven de aren hun gloed afgeven. Tot het helemaal donker werd. Maar vandaag had ik de tijd niet om daarop te wachten. Die schets had ik een andere dag moeten maken. Op deze schets zou de zon altijd in mijn ogen schijnen.

De graanhalmen, aangetast door ziektes, neergekogeld door hagelstenen, verrot, nat en verloren, dat was een beeld dat ik niet wilde meenemen. Ik wist dat ik selectief was. De koe die schuimbekkend

natrapte voor ze stierf, Charlottes hongerogen, de beschimmelde aardappelen, de wind die door de kieren van het dak gierde en de koude die ons maanden tot op het bot verkilde en die we niet konden verdrijven, liet ik hier achter.

Ik stond op van het bankje en liep verder. Ik schetste de klit paardenhaar aan het prikkeldraad. Ik schetste het gras dat over de beek groeide, het geluid van de malende kaken van de geit en de geur van het verse stro dat Alexander en ik vanmorgen, voor de laatste keer in de stal hadden gelegd. Misschien kon ik die laatste schetsen in Amerika weggooien omdat ze overbodig waren. Daar had je wellicht ook geiten en stro. Ik bleef nog even staan nadenken of ik alle beelden die ik wilde houden, had opgenomen. Ik mocht geen herinneringen vergeten. We kwamen niet meer terug. Nooit meer. Alles was bewaard in mijn hoofd. We konden gaan. Ik liep naar de voorkant van ons huis.

‘Adriaan, waar was je?’ Moeder kwam buiten met een grote koffer die ze met een plof neerzette.

‘Waar zijn je spullen?’ Ze was zenuwachtig. Ze wist niet wat haar te wachten stond, dat maakte haar kregelig. Het had vader alle moeite van de wereld gekost om haar te overhalen naar Amerika te gaan. Het was hem niet helemaal gelukt. Ze keek er tegenop, een beetje zoals ik. Ik leek op haar. Meer dan Alexander. Die droomde van de reis, net als vader. Alleen de mensen die ons heel goed kenden, wisten dat ik meer op moeder leek en Alexander op vader. Voor de meesten waren we net hetzelfde. En we zagen er wel net hetzelfde uit, maar daar hield het op. Het kwam vast doordat we altijd samen waren en aan elkaar niet hoefden te vertellen wat we dachten, dat de mensen ervan overtuigd waren dat we ook vanbinnen hetzelfde waren. Ze vonden het makkelijk. ‘Adriaanenalexander’ zeiden ze altijd, alsof het één woord was. Zo hoefden ze ons niet eens uit elkaar te kunnen houden.

Ik liep naar binnen om mijn spullen te halen. Vader stond in het midden van de kamer te praten met de kopers van ons huis. Ze zouden er vandaag nog intrekken, nadat wij vertrokken waren.

We hadden het huis, de enkele meubelen, de stal en de geit verkocht om de tickets voor de trein naar Antwerpen en de boot naar New York te kunnen betalen. We konden maar zoveel meenemen als we konden dragen. Lakens, potten en bestek waren belangrijk, stond op de informatieblaadjes voor landverhuizers. Ik had al mijn spullen in een laken gedraaid en gooide het over mijn schouder. Even liet ik mijn blik nog door het huis dwalen. Een kleine ruimte met een tafel, enkele stoelen en een bedstede, de deur naar het bijkamertje, de ladder naar de hooizolder. Een snelle schets. De kopers die met vader stonden te praten, liet ik weg. Hen hoefde ik me niet te herinneren.

Charlotte zat op een koffer te wachten. Ze hield Marie, haar pop, in haar armen. Dat was het enige wat ze echt mee wilde nemen, zei ze.

‘Ben je klaar?’ Ze knikte.

Moeder stond naar de koffers te kijken, haar handen op haar heupen. Ze kon niet geloven dat ze klaar was met pakken.

Vader kwam naar buiten. Hij schudde de koper de hand.

‘De handkar kunt u morgen ophalen bij mijn zoon’, zei vader. De man knikte. De vrouw glimlachte alleen maar. De hele tijd al.

‘Dank u wel, meneer. En ... goede reis.’

‘Bedankt.’ Nu pas lieten de mannen elkaars hand los. Vader liep even met hen mee het kleine erf af.

‘Waar is Alexander?’ vroeg hij toen hij terugkwam.

‘Ik had gezegd dat hij op tijd terug moest zijn. Waar zijn zijn spullen? Adriaan, heeft hij al gepakt? Charles wacht op ons. We zijn al zo laat’, jammerde moeder.

Ik knikte als antwoord op haar vraag. Achter haar rug zag ik Alexander het erf op komen. Hij gooide het laken met zijn spullen in de handkar.